

nieuwe naam werd vooral gekozen om pragmatische redenen. “Cinematek” wordt in het Frans, Nederlands en in het Engels, vrijwel hetzelfde uitgesproken. Het reclamefilmpje sluit hierop aan, ook in zijn spel met taal: de bouwvakkers praten wel, maar zijn voor het publiek niet verstaanbaar. Net zoals de acteurs van de zwijgende films uit de vroegste jaren van de cinema, die een belangrijk deel uitmaken van de collectie van het museum.

Slechts enkele weken later werden op een steenworp afstand de deuren geopend van nog een pand dat een centrale rol moet gaan spelen in de Belgische filmcultuur: het Huis van de Vlaamse Film. Het Huis, dat door toenmalig minister van Cultuur Bert Anciaux het “sluitstuk” van zes jaar filmbeleid werd genoemd, moet een centrale vraagbaak zijn voor Vlaamse filmmakers én een visitekaartje voor het buitenland. Het statige pand aan de Bisschofsheimlaan moet bovendien een ontmoetingsplaats worden voor de Vlaamse filmgemeenschap, zo stelde Anciaux bij de opening op 3 maart 2009.

Het Huis brengt de vier belangrijkste Vlaamse overheidsinstellingen ter ondersteuning van de audiovisuele industrie onder één dak. Het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) ondersteunt Vlaamse

[K] **CINEMATEK EN HET HUIS VAN DE VLAAMSE FILM:
TWEЕ NIEUWE FILMCENTRA IN BRUSSEL**

In de eerste maanden van 2009 kreeg Brussel er twee centra voor de filmcultuur bij: het vernieuwde filmmuseum ging open onder de nieuwe naam “Cinematek”, en in het Huis van de Vlaamse Film zijn diverse Vlaamse overheidsinstellingen bijeengebracht. Samen overbruggen ze verleden en toekomst van de cinema.

Een filmpje: twee bouwvakkers, op het gehoor van Poolse komaf, zijn aan het werk op het dak van een gebouw. Ze installeren helblauwe neonletters; C-I-N-E-M-A-T, staat er al. Dan laat de jongste van de twee een letter vallen — de Q van “cinémathèque”. Vervolgens glipt de H van “cinematheek” uit de handen van zijn oudere collega, juist terwijl die de eerste klungel staat uit te kafferen. Vertwijfeld kijken ze elkaar aan, voordat we snijden naar een afstandsshot met de *punchline* van het grapje: in neonletters staat er nu C-I-N-E-M-A-T-E-K.

Het korte reclamefilmpje werd gemaakt om de heropening van het Brusselse filmmuseum, begin februari 2009, onder de aandacht te brengen. De

Cinematek, Brussel, Foto Jiri Szeppan.

filmmakers bij het realiseren van hun projecten, zowel in financieel opzicht als door praktische begeleiding. Flanders Image is opgezet om de Vlaamse film in het buitenland op de kaart te zetten. Ook Location Flanders richt zich op het buitenland: het ondersteunt buitenlandse filmproducenten die in Vlaanderen opnamen willen maken. De MEDIA Desk Vlaanderen, ten slotte, is de Vlaamse tak van het Europese MEDIA-project, de subsidiepot voor de audiovisuele industrie van de Europese Commissie.

Waar het Huis zich vooral richt op de cinema van de toekomst, is Cinematek bovenal gericht op het verleden van het medium film. Zelfs daar waar de nieuwste, veelal digitale technieken in worden gezet — of misschien wel *juist* daar — worden deze ingekaderd in de geschiedenis van de cinematografie. Het museum lijkt te willen benadrukken dat nieuwe ontwikkelingen altijd ingebed blijven in oude praktijken, en vaak vergeten voorlopers hebben. In de projectiecabine staat zodoende de traditionele 35mm-filmprojector naast de nieuwste 2K-digitale projector. En noemt men de computerstations waarop bezoekers *on demand* fragmenten uit het filmarchief kunnen bekijken “Moviola’s” — een verwijzing naar de oudste apparaten waarop filmmateriaal gemonteerd werd, uitgevonden in 1924 en mede door de digitalisering inmiddels vrijwel niet meer in gebruik.

Ook veel andere afdelingen van het museum hebben namen waar het verleden in doorklinkt. Zo zijn er de *Wunderkammer*, waarin de (voor)geschiedenis van de cinema getoond wordt, bijvoorbeeld in diverse kermisapparaten die technische of praktische voorlopers van de film waren. En er is Remix, een achttal schermen in de ontvangsthal die doorlopend verhaspelde en verknipte archieffragmenten vertonen. Maar het belangrijkste zijn de twee nieuwe filmzalen, Plateau en Ledoux, vernoemd naar Jacques Ledoux (in de jaren zestig één van de oprichters van het Filmmuseum) en Joseph Plateau, de Vlaamse natuurkundige die het principe van gezichtstraagheid formuleerde waar de filmprojectie gebruik van maakt.

Voor de filmprogramma’s die in deze twee zalen worden vertoond, wordt geput uit de schatten van het Koninklijk Belgisch Filmarchief. Dat voedt ook de zusterprogramma’s in BOZAR en arthousebioscoop Flagey, waar in de reeks “Onuitgebracht in Flagey”

De hal van het Huis van de Vlaamse Film, Brussel, Foto Bart De Waele.

films worden vertoond die geen reguliere Belgische release krijgen. Opgericht in 1938 telt het Koninklijk Belgisch Filmarchief inmiddels ruim honderdduizend kopiën van films die, zoals het in haar doelstellingen wordt omschreven, “op esthetisch, technisch en historisch vlak blijvende waarde hebben.” Jaarlijks worden hier zo’n tweeduizend titels aan toegevoegd, waarmee dus ook de verbintenis met de hedendaagse film gewaarborgd is. Die kruisverbanden zijn ook in de Cinematek-programmering zichtbaar, bijvoorbeeld in de programmareeks Duo, waarin een Vlaamse cineast één van zijn eigen films verbindt aan een inspiratiebron daarvoor.

Naast losse vertoningen van de nieuwe arthouse-titels bestaat het programma dus voor een belangrijk deel uit archief-titels, geput uit ruim honderd jaar filmgeschiedenis. Deze worden gecontextualiseerd in doorlopende reeksen — in “CLASSICS & LINKS”, bijvoorbeeld, wordt een onbetwiste klassieker gecombineerd met enkele verwante titels; “B TOT Z” laat de cultfilms uit de archiefcollectie aan bod komen; en in “BELGORAMA” vertonen filmjournalisten Philippe Reynaert en Jan

Temmerman maandelijks een greep uit de Belgische filmgeschiedenis. De archieffilms zijn onderdeel van maandlange cycli, die worden georganiseerd rond specifieke makers, thema's of een aanleiding in de actualiteit. In de eerste maanden na de heropening kwamen filmmakers als John Huston, Charlie Kaufman en Costa-Gavras aan bod, werden thema's als "Alter-Ego" (over schizofrenie en dubbellangers) en "Blacklisted!" aangehaald (over de films van de makers die in de jaren vijftig op de Zwarte Lijst kwamen), en was er een programma gerelateerd aan het Belgische Jaar van het Stripverhaal.

Aangezien het filmmuseum aan alle zijden wordt ingesloten door het Paleis voor Schone Kunsten waarvan het deel uitmaakt, werd naar beneden uitgebreid: de zalen Plateau en Ledoux zijn ondergronds uitgegraven. Zo kon het oorspronkelijke karakter van het monumentale pand, dat in 1928 werd opgeleverd door de beroemde architect Victor Horta, worden behouden en kreeg de Cinematek toch de benodigde ruimte. Horta, één van de grondleggers van de architecturale Art Nouveau, komt overigens ook in de nieuwe inrichting van het Huis van de Vlaamse Film terug: een trap van zijn hand neemt een centrale plaats in het ontwerp in.

Er zijn in architecturaal opzicht meer overeenkomsten tussen de twee totaal gerenoveerde projecten. Beide zijn gevestigd in statige panden die stammen uit het begin van deze eeuw: Cinematek is als gezegd gehuisvest in het Paleis voor Schone Kunsten; het voormalig bankgebouw waarin het Huis van de Vlaamse Film is gevestigd, werd rond de Eerste Wereldoorlog gebouwd. Binnen die oude panden kozen de beide architecten bij de nieuwbouw juist voor het contrast: de elementen die zij in de inrichting van de twee gebouwen aanbrachten zijn strak en modern. In de kantoren, vergaderzalen en de kleine bioscoopzaal die in het Huis zijn opgenomen, zijn de klassieke elementen van het gebouw door bureau A2D Architects behouden, maar aangevuld met elegante eigentijdse details. Hilde Daem van Bureau Robbrecht en Daem restaureerde voor Cinematek de door Horta ontworpen Zaal voor Sierkunsten, maar vulde deze aan met de strak vormgegeven Wunderkammer en bioscoopzalen. De architectuur past dus uitstekend bij de insteek

van de twee instellingen: ze is zich bewust van een rijke traditie, maar heeft de blik vooruit gericht.

JOOST BROEREN

Cinematek, Baron Hortastraat 9, B-1000 Brussel,
tel. +32 (0)2 551 19 19, info@cinematek.be,
www.cinematek.be.

Huis van de Vlaamse Film, Bisschofsheimlaan 37,
B-1000 Brussel, tel. +32 (0)2 226 06 30,
fax, +32 (0)2 219 19 36, info@vaf.be, www.vaf.be.
